

Ἡ συνοδική καταδίκη στὸν 19ο αἰ.
τῆς Ἐκκλησιακῆς Συνεδαφικότητος
τῶν Ἐκκλησιῶν Ρώμης (1848)
καὶ Βουλγαρίας (1872),
καὶ οἱ ἀπορροές της στὴν ἐξέλιξη
τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πρωτείου (1870 κ.έ.)
καὶ τῆς Ὁρθοδόξου “Διασπορᾶς” (1920 κ.έ.)
(ΜΕΡΟΣ Α΄)

ΑΡΧΙΜ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Δ. ΠΑΠΑΘΩΜΑ*

Ἱστορικο-κανονικὴ προσέγγιση

Στὴν ἑναρξὴ τῆς 3ης χιλιετίας τῆς χαρακτηριζόμενης πληθωρικὰ ὡς «μ.Χ.», εἶναι γνωστὲς στὸν θεολογικὸ κόσμον καὶ σὲ ὅλους οἱ γενικὲς κατηγορίες προβλημάτων ποὺ ἀντιμετώπισε καὶ ἀντιμετωπίζει ἡ Ἐκκλησία σὲ σύνολη τὴν ἱστορικὴ της πορεία τῶν δύο χιλιάδων χρόνων. Ὅλοι οἱ γινώστες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας θὰ μπορούσαμε νὰ συμπίεσουμε ἀπὸ κοινοῦ σὲ τρεῖς περιόδους καὶ σὲ τρεῖς ἀντιπροσωπευτικοὺς χαρακτηρισμοὺς ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ αὐτὲς τὶς τρεῖς περιόδους:

1. Στὰ Χριστολογικὰ προβλήματα ποὺ κυριάρχησαν, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ὑποδεέστερα, καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς 1ης χιλιετίας,

2. Στὰ Ἐκκλησιολογικὰ προβλήματα ποὺ γεννήθηκαν ἄτυπα καὶ κάτω ἀπὸ ἀπρόβλεπτες γεωπολιτικὲς, κουλτουραλιστικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐξελίξεις, καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς 2ης χιλιετίας, καὶ συγκεφαλαιοῦνται σὲ τρία μείζονα –καὶ

---

* Ὁ Ἀρχιμ. Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς εἶναι Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.

ύφιστάμενα– προβλήματα: i) τὸν Ἐκκλησιολογικὸ *Ριτουαλισμό*, γιὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ii) τὸν Ἐκκλησιολογικὸ *Κονφεσιοναλισμό*, γιὰ τὶς Προτεστάντικες Ἐκκλησίες, καὶ iii) τὸν Ἐκκλησιολογικὸ *Ἐθνοφυλετισμό*, γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, προβλήματα ποῦ, στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας κοινότροπα καὶ καταληκτικά, γέννησαν μίᾳ σοβαρῇ ἀντιεκκλησιο-κανονικῇ κατάστασιν, τὴν *ἐκκλησιακὴ συνεδαφικότητα*, καὶ

3. Στὰ Ἀνθρωπολογικὰ προβλήματα ποῦ προκάλεσε ἡ σχεδὸν κάθετη πρόοδος τῶν πρόσφατων αἰώνων καὶ τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς Ἐπιστήμης, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν νὰ διαφαίνονται οὐσιαστικὰ στὴν δική μας ἐποχὴ, ἐποχὴ μετανεωτικότητας, καὶ ἀγγίζουν ἀκόμη καὶ τὴν ἴδια τὴν ἐνδότερη ὀντολογικὴ ὑπόστασι τοῦ ἀνθρώπου, καί, ἐπομένως, ἀφοροῦν ἄμεσα στὴν ἴδια τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὴν ὁραματίζεται ἡ Ἐκκλησία.

Ἐὰν συμπίπτουμε σὲ αὐτὴν τὴν κατηγοριοποίηση καὶ σὲ αὐτὸν τὸν ὄρισμὸ κατηγοριῶν τῶν ἐκκλησιο-θεολογικῶν προβλημάτων, τότε θὰ μπορούμε ἀπὸ κοινοῦ νὰ ὁμολογήσουμε ἀντίστοιχα αὐτὸ ποῦ εἶναι καὶ ἱστορικὰ ἐπαληθευμένο, ὅτι:

1. Στὴν πρώτη περίπτωσιν, ὁ θεολογικὸς δυναμισμὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος στὸ σύνολό του, σὲ ὅλη τὴν ἔκτασιν τῆς 1ης χιλιετίας, ἐπέλυσε καθοριστικὰ ὅλα τὰ *χριστολογικὰ προβλήματα* ποῦ προέκυψαν καὶ ἀναδείχθηκαν κατὰ τὴν περίωδο αὐτὴ. Ἔτσι, ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει ποιὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, πῶς ἔνωσε τὰ διεσπῶτα καὶ γιὰτὶ συνιστᾷ τὴν μοναδικὴν γέφυρα κτιστοῦ-ἀκτίστου καὶ τὸν ἀποκλειστικὸ δρόμο σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

2. Ἡ ἐπόμενη κατηγορία *προβλημάτων*, αὐτὴ τῶν *ἐκκλησιολογικῶν*, ἔχει νὰ παρουσιάσῃ πολλά, ποικίλα καὶ συμπλοκα προβλήματα, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἀναφύωνται ἤδη ἀπὸ τὴν 1η χιλιετία. Ὡστόσο, ὅσα τέθηκαν ἢ προέκυψαν τότε, ἐπελύθησαν συνοδικά. Ἡ 2η χιλιετία, ὅμως, ποῦ κυριαρχεῖται ἀπὸ πολλαπλασιαστικὴ γέννησι ἐκκλησιολογικῶν προβλημάτων, ὄχι μόνον δὲν τὰ ἐπέλυσε στὸ σύνολό της, ἀλλὰ τὰ εἶδε νὰ αὐξάνουν καὶ νὰ πολλαπλασιάζωνται, χωρὶς ὑπαρξὴ θεολογικοῦ δυνατισμοῦ καὶ θεολογικῆς βούλησιν, γιὰ νὰ τὰ ἐπιλύσει. Σὲ αὐτὰ προστίθενται καὶ ὅσα ἡ θεολογικὴ ἔρευνα τῆς ἐποχῆς μας ἀρχίζει νὰ ἀνακαλύπτει καὶ τὰ ὁποῖα δὲν διερευνήθησαν ἀκόμη ἢ δὲν ἐγιναν ἐμφανῶς ἀντιληπτὰ μέχρι σήμερα. Ἔτσι, ἀνέρχεται ἡ χιλιετία αὐτὴ, ἀφήνοντας πίσω της μίᾳ τάσιν ἀνόδου καὶ πολλαπλασιασμοῦ αὐτῶν τῶν ἐκκλησιολογικῶν προβλημάτων χωρὶς κανένα δείγμα περιορισμοῦ, ὕφεσιν ἢ ἐλαχιστοποίησιν τους, κληροδοτώντας τα θριαμβικὰ στὴν ἀμέσως ἐπόμενη χιλιετία ποῦ μόλις ἀρχισε.

3. Καί φθάσαμε στην αρχή τῆς 3ης χιλιετίας, ὅπου παρατηροῦμε ἔκδηλα ὅλοι μας, ὅτι, δίπλα στὰ ἐκκλησιολογικά πού σαφῶς δὲν διευθετήσαμε ἀλλὰ κυριολεκτικά πολλαπλασιάσαμε καὶ ἐμεῖς μὲ τὴν σειρά μας, νὰ προστίθενται καὶ τὰ *ἀνθρωπολογικά προβλήματα* πού μᾶς ἐπιβάλλουν ἡ βιο-επιστήμη καὶ τὰ νέα δεδομένα τῆς σύγχρονης ζωῆς, ἀλλὰ πού ὅμως, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι συνιστοῦν πρωτόγνωρα προβλήματα, διαφαίνεται μία ἐλπίδα ἀντιμετώπισής τους, διότι ἐμφανίζεται μπροστὰ σὲ αὐτὰ ἔκδηλη ἡ θεολογικὴ βούληση, τουλάχιστον γιὰ τὴν ὥρα, νὰ ἐπιζητεῖ τὴν ἐξέταση καὶ μελέτη τους.

Ἐπομένως, αὐτὰ πού ἀπομένουν καὶ κυριαρχοῦν ὡς ἀνοιχτὰ ζητήματα καὶ προβλήματα ἀλλὰ καὶ ὡς πρόκληση γιὰ ἐμᾶς, γιὰ ἐπιπλέον ἐξέταση καὶ ἐπίλυση, εἶναι τὰ ἐκκλησιολογικά ζητήματα. Καὶ ἀπ' ὅ,τι δείχνει ἡ θεολογικὴ ἀφασία πού χαρακτηρίζει τὴν ἐποχὴ μας καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸ κόσμο γενικῶς, θὰ παραμείνουν ἄλυτα γιὰ πολὺ ἀκόμη. Τὰ προβλήματα αὐτά, περισσότερο ἀπὸ τὰ χριστολογικά προβλήματα, πού εἶχαν ἤδη προηγηθεῖ καὶ ἐπιλυθεῖ συνοδικὰ καὶ θεολογικά, καὶ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἀνθρωπολογικά προβλήματα, πού μόλις ἄρχισαν νὰ διαφαίνονται στὸν πανανθρώπινο ὀρίζοντα καὶ δὲν ἔχουν ἀκόμη οὐσιαστικὰ προσδιορισθεῖ, παραμένουν κυρίαρχα, καλύπτουν τὴν κεντρικὴ λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου καὶ τὸν βραχυκυκλώνουν τόσο αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν [τὸν ἐκκλησιαστικὸ βίον] ὅσο καὶ τὶς ἀπορροές του.

Ἡ βάση καὶ τὸ θεμέλιο τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἦταν ἡ καθολικὴ υἱοθέτηση, ὡς μὴ ὠφείλαμε, τῆς *ἀρχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνεδαφικότητος* στὸν Ἐκκλησιαστικὸ βίον καὶ τὴν Ἐκκλησιολογία, ὅπως τὴν ξεκίνησαν καὶ τὴν ἐπέβαλαν οἱ Σταυροφορίες (1099-1204), τὴν συνέχισαν *volentes nolentes* οἱ Προτεστάντες μὲ τὴν καὶ μετὰ τὴν Διαμαρτύρηση (1517), καὶ τὴν ἐπεξέτειναν οἱ Ὁρθόδοξοι ἀπὸ τὸν 19ο αἰ. καὶ μετὰ, μὲ τὴν *ἀνατροπὴ τῆς Ἐκκλησίας*, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, ὅταν ἄρχισαν νὰ ἀντιμετωπίζουν τὴν πλασματικὴ (virtual) πραγματικότητα τῆς «Διασπορᾶς» ἕναν αἰῶνα τώρα (1920-2010) ὡς κεντρικὴ ἐκκλησιο-κανονικὴ πραγματικότητα, ὅπως σαφῶς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ «Διασπορά» φιγουράρει πρώτη στὰ ὑπὸ ἐξέταση ζητήματα τῆς ὑπὸ παρασκευὴ Πανορθόδοξης Συνόδου, ἐνῶ εἶναι παράγωγο καὶ περιφερειακὸ ζήτημα καὶ ἀπορροὴ τῆς φαινομενικῆς ἀπροσδιοριστίας τοῦ κανονικοῦ συστήματος τοῦ Αὐτοκεφάλου. Μπροστὰ σὲ αὐτὸ τὸ *κραυγαλέο ἀντιεκκλησιολογικὸ φαινόμενο τῆς συνεδαφικότητος* πού ταλάνισε τὴν Ἐκκλησία γιὰ μία χιλιετία –καὶ τὴν ταλανίζει ἀκόμη, καὶ ἀπ' ὅ,τι φαίνεται θὰ τὴν ταλανίζει γιὰ πολὺ–, μετὰξὺ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, Προτεσταντῶν καὶ Ὁρθοδόξων, μόνον οἱ τελευταῖοι ἀντέδρασαν συνοδικὰ, καθ' ὅλη τὴν διάρκειά τοῦ 19ου αἰ., σὲ αὐτὸν τὸν

ἄτυπο πολλαπλασιασμό τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ καρκινώματος τῆς συνεδαφικότητος. Εἶναι ἡ ἐποχὴ πού ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία διατηροῦσε ἀκόμη θεολογική εὐρωστία.

Πράγματι, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ 19ου αἰ. ἡ συνοδικὴ ἀντίδραση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐκδηλώθηκε δύο φορὲς καὶ σὲ δύο διαφορετικὰ χρονικὰ σημεία, γιὰ δύο ὡστόσο ὁμοειδεῖς περιπτώσεις συνεδαφικότητος: 1) Μὲ τὴν Πενταρχικὴ Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων (1848), ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Πατριαρχείου Ρώμης, καὶ 2) μὲ τὴν Πανορθόδοξη Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1872) ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας (αὐτοαποκαλούμενης Ἐξαρχίας [sic]) τῆς Βουλγαρίας. Δύο Σύνοδοι τοῦ 19ου αἰ., λοιπόν, πού συγκαλοῦνται γιὰ τὸν ἴδιο καὶ τὸν αὐτὸ λόγος, καὶ εἶναι οἱ μόνες πού ἐπεχείρησαν νὰ ἀντιμετωπίσουν αὐτὸ τὸ ad hoc ἄξονικό ἐκκλησιολογικὸ πρόβλημα, τὸ προκληθὲν ἀπὸ δύο διαφορετικὲς κατὰ τόπους Ἐκκλησίες. Ἡ συνοδικὴ αὐτὴ ἀντίδραση προκάλεσε δύο κύριες συνέπειες, μία θετικὴ καὶ μία ἀρνητικὴ: 1) Τὴν ἀποτελεσματικότητα στὴν ἐντόπιση καὶ ἀπόπειρα ἐπίλυσης τοῦ ἐπανακύψαντος ἐκκλησιο-κανονικοῦ προβλήματος τῆς συναδελφικότητος, ἀλλὰ καὶ 2) τὴν ἀναδίπλωσι τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν, γιὰ νὰ ἀποσείσουν ἀπὸ ἐπάνω τους τὴν δέσμευση πού προκαλοῦσε ἡ ταυτόσημη συνοδικὴ ἀπόφαση. Μία ἀναδίπλωσι, ὅμως, πού ἐπηρέασε τὴν Ἐκκλησιολογία σὲ τέτοιο βαθμὸ πού, ἀπὸ ἀντίδραση, θέλησε αὐτὴ (ἡ Ἐκκλησιολογία) νὰ συστηματοποιήσει καὶ νὰ προσδιορίσει ἔτι περισσότερο τὸ καινοφανές τῆς περιεχόμενου καὶ τὴν ἐναρξάμενη ἑτεροκεντριζομένη τῆς δραστηριότητα. Θὰ πρέπει, λοιπόν, νὰ ἐξετάσουμε, μεθοδολογικὰ καὶ ἱστορικὰ, τὴν σύγκλησι τῆς Α΄ Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ εἴκοσι χρόνια μετὰ (1870) στὴν προοπτικὴ αὐτῆ, ὅσο καὶ λίγο ἀργότερα τὴν σύστασι Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιαστικῶν Κοινοτήτων στοὺς χώρους τῆς ἀνύπαρκτης ἐκκλησιολογικῆς «Διασπορᾶς» στὴν αὐτὴ προοπτικὴ. Διότι, τὰ κυρίαρχα χαρακτηριστικὰ τῆς Α΄ Βατικάνιας Συνόδου (1870), παρ' ὅλο ὅτι φαίνονται ἢ ἐμφανίζονται ὡς στοιχεῖα πρωτοβουλίας τῆς Συνόδου νὰ κάνει ἓνα βῆμα πρὸς τὰ ἔμπρός, συνιστοῦν οὐσιαστικὰ ἀπάντησι στὴν Πενταρχικὴ Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων (1848). Ἡ Σύνοδος αὐτῆ τῶν Ἱεροσολύμων ἀποτελεῖ, μετὰ τὴν Διαμαρτύρησι τῶν Προτεσταντῶν (1517 κ.έ.), τὴν ἐπίσημη πρώτη θεολογικὴ συνοδικὴ ἀμφισβήτησι τῶν Ὁρθοδόξων ἔναντι τοῦ τρόπου πραγμάτωσις τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῆς Ἱστορίας ἀπὸ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Ἡ ἴδια μορφή ἑτεροκεντρικῆς ἀντίδρασις ἴσχυσε καὶ παρατηρήθηκε ἀργότερα καὶ γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους, ὅταν προέκυψε τὸ θέμα τῆς «Διασπορᾶς» (1920 καὶ μετὰ). Αὐτὴ ἄρχισε νὰ ὀλοκληρώνεται αὐθαίρετα, σὲ βάση ἐκκλησιακὰ καινοφανῆ καὶ χωρὶς καμμία ἐκκλη-

σιολογική συνέπεια, καί, έννοείται, σέ κραυγαλέα αντίθεση μέχρι και σήμερα με τίς θεολογικές αποφάσεις τών δύο Συνόδων τοῦ 19ου αἰ., τῆς Πενταρχικῆς τών Ἱεροσολύμων τοῦ 1848 και τῆς Πανορθοδόξου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1872. Ἄς δοῦμε ὅμως τὰ πράγματα ἕνα-ἕνα και με τὴν σειρά.

Α' ΜΕΡΟΣ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΣΥΝΕΔΑΦΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

(Ἐπαν)ἵδρυση τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων (1847)

Στις ἀρχές τοῦ 19ου αἰ. ἐπικρατεῖ μία χαώδης κατάσταση στήν Μέση Ἀνατολή. Αὐτή προκάλεσε τὴν προσωρινή αἰγυπτιακή κατοχή ἐπὶ τῆς Συρίας και τῆς Παλαιστίνης, ἡ ὁποία συνετέλεσε, μεταξύ τῶν ἄλλων, και στήν αὔξηση ἐνὸς ρεύματος ἐγκατάστασης ρωμαιοκαθολικῶν ταγμάτων –ὅπως και Προτεσταντικῶν μισσιοναρίων– στίς χώρες αὐτές. Εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ὅτι διάφορα μοναχικά τάγματα ἄρχισαν νὰ ἔρχονται σέ αὐτές και νὰ ἐγκαθίστανται με δραστηριότητα προσεῖλκυσης τῶν γηγενῶν Χριστιανῶν στήν λατινική ἐκκλησιαστική παράδοση. Σύμφωνα με τίς ἱστορικές πηγές, μέχρι τὰ 1840, ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς γηγενῶν (ὀρθοδόξων) Χριστιανῶν εἶχε ἤδη προσελκυσθεῖ. Ἐκτοτε ἄρχεται νέο ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους τῶν Εὐρωπαίων και γι' αὐτὸ ἐντείνονται οἱ ἐνέργειες τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας σέ αὐτοὺς. Ἀποκορύφωμα τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν ὑπῆρξε ἡ ἐπανίδρυση τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, στὰ 1847, ἀπὸ τὸν Πάπα Πῖο τὸν Θ' (1846-1878), οὐσιαστικά εὐθὺς ἀμέσως μετὰ ἀφ' ὅτου ἀνέλαβε τὰ ἡνία τοῦ Θρόνου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, διορίζοντας (sic) –και αὐτὸ δίνει ἕνα νέο περιεχόμενο στήν ἐκκλησιολογία τῆς “κατὰ τόπον Ἐκκλησίας”– στὸ ἀξίωμα τοῦ “Πατριάρχου Ἱεροσολύμων” ἕναν ἱκανώτατο ἄνδρα, τὸν ἱεραπόστολο ἐν Ἀφρικῇ Ἰωσήφ Βαλέργα (1847-1872). Ἄς ἐπισημανθεῖ μόνον ἐδῶ πὼς ὁ Πάπας Πῖος ὁ Θ' καλύπτει χρονικά ὅλη τὴν περίοδο πὸν μελετοῦμε (1847/48-1870/72), και αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τίς ἐξελίξεις πὸν προέκυψαν στὸ διαρροῦσαν χρονικὸ αὐτὸ διάστημα, εἰδικὰ στήν προκύψασα ἔννοια τοῦ παπικοῦ ἀλαθήτου και τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς παγκόσμιας δικαιοδοσίας τοῦ πάπα, ὅπως τὰ παρουσίασε *προσδιορισμένα* ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ. Κι ἀκόμη, ἔχει ἰδιαίτερη σημασία νὰ ὑπενθυμίσουμε ἐδῶ, ὅτι ἡ πρώτη ἵδρυση τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχεί-

ου Ἱεροσολύμων (1099) ἦταν καρπὸς στρατιωτικοπολιτικῆς πρωτοβουλίας καὶ ἐπιβολῆς τῶν Σταυροφοριῶν· ἡ δεύτερη, ὅμως, ἴδρυση στὴν ἴδια προοπτικῆ (1847), ἦταν καρπὸς καθαρὰ ἐκκλησιαστικῆς πρωτοβουλίας, γι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρξε ἐξ ἄλλου καὶ συνοδικὴ ἀντίδραση ἐκ μέρους τῶν τεσσάρων Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς στὴν ἀντιεκκλησιαστικὴ αὐτὴ ἐνέργεια.

Ἡ παπικὴ αὐτὴ ἐνέργεια εἶχε συνέπειες, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς πολιτικὲς, γιὰ τὶς ὁποῖες ἐπέδειξαν ἐνδιαφέρον τὰ Δυτικο-Εὐρωπαϊκὰ κράτη, καὶ βαθύτατα ἐκκλησιολογικὲς. Ἄς ἀναφεροῦμε ἐπιγραμματικὰ στὶς συνέπειες αὐτές, τὶς ἐκκλησιολογικὲς, ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρουν ἄμεσα στὸ ὑπὸ ἐξέταση θέμα μας καὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὸ ὑπόβαθρο τῆς προσέγγισής του.

1) Ἡ *πολιτικὴ ἐνέργεια* τῶν Σταυροφοριῶν (1095-1204) νὰ ἰδρῦσουν αὐθαίρετα καὶ *manu militari* κατὰ τόπους Ἐκκλησίες στὰ ἐδάφη προϋπαρχουσῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν στὴν Ἀνατολή (1099-Ἱερουσαλήμ, 1100-Ἀντιόχεια, 1191-Κύπρος, 1204[-1261]-Κωνσταντινούπολη), μετατρέπεται κατὰ τὸν 19ο αἰ., πολὺ μετὰ τὶς Σταυροφορίες, σὲ *ἐπίσημη ἐκκλησιαστικὴ στάση καὶ ἐνέργεια*, παρὰ τὴν προφανῆ ἀντικανονικότητα καὶ ἀντιεκκλησιαστικότητά της.

2) Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ συνιστᾷ *ἀντικανονικὴ εἰσπήδηση* (*ingérence*) σὲ ἄλλη κανονικὴ Ἐκκλησία, ἐν προκειμένῳ στὴν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ μάλιστα σὲ Ἐκκλησία προϋπάρχουσα ἐκκλησιο-κανονικῶς ἤδη ἀπὸ τὴν 1η χιλιετία τῆς κοινωρίας τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἰδίως μὲ ταυτοχρονικὴ (καὶ λίγο προγενέστερη) ἱστορικὴ ὕπαρξη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης.

3) Ἡ *ἐπίσημη αὐτὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐνέργεια* σύστασης Ἐκκλησίας ἐντὸς μιᾶς ἄλλης Ἐκκλησίας ἐπιβεβαιώνει καὶ ἐπικυρώνει τὸ μεγαλύτερο ἐκκλησιολογικὸ πρόβλημα ποὺ γεννήθηκε στὴν 2η χιλιετία (1099) καὶ ποὺ γνώρισε ἡ Ἐκκλησία στὴ σύνολη ἱστορικὴ της πορεία, τὴν *ἐκκλησιακὴ συνεδαφικότητα*.

4) Ἡ *ἐφαρμοσμένη ἐκκλησιαστικὴ συνεδαφικότητα* γεννᾷ τελεσιδίκως δικαιώματα ὑπερόριας δικαιοδοσίας, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἐνάσκησις τῆς δικαιοδοσίας ἀνήκει ἐκκλησιοκανονικῶς σὲ ἄλλους ὁμοταγεῖς μὲ τὸν πατριάρχη καὶ πάπα Ρώμης ἐκκλησιαστικούς ταγούς καὶ προκαθημένους.

5) Σὲ κάθε περίπτωση, ἡ ἐκκλησιαστικὴ (ἐπαν)ἴδρυση τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐπίπτει στὴν κατηγορία ἐκείνη τῶν ἀντιεκκλησιολογικῶν καὶ ἀντικανονικῶν ἐνεργειῶν, γιὰ τὶς ὁποῖες οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι τῆς 1ης χιλιετίας ὀμιλοῦν καταδικαστικά, ἐπειδὴ ἀκριβῶς προκαλοῦν «σύγχυσι τῶν Ἐκκλησιῶν» (κανόνας 2/B') καὶ ἐκμηδενίζουν, κατὰ συνέπεια, τὴν Ἐκκλησία. Τὸ γεγονός αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀπὸ μόνο του, προκαλεῖ *ἀπομορφισμό* τῆς Ἐκκλησίας.

Μετά από αυτές τις εκκλησιολογικές επισημάνσεις, μπορεί να γίνει ευκολότερα κατανοητή η συνοδική αντίσταση των Πατριαρχείων της Ανατολής, τα όποια αντέδρασαν στο κλίμα κοινωνίας της 1ης χιλιετίας, στο πλαίσιο της συνοδικής πενταρχίας, καθώς και των ένωτικων κοινών Συνόδων καλής θελήσεως σύνολης της 2ης χιλιετίας.

Ἡ Πενταρχική Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων (1848)

Ἡ παπική ἐνέργεια (1847-1848) εἶχε δύο σκέλη: α) (ἐπαν)ἴδρυση τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων (1847), καί β) ἐξαπόλυση, μετὰ αὐτὸ τὸ αὐθαίρετο ἐκκλησιολογικὰ γεγονός, μιᾶς παπικῆς Ἐγκυκλίου «Πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς» τῆς 6ης Ἰανουαρίου τοῦ 1848, μετὰ τὴν ὁποία καλοῦσε τὸν λαὸ τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, νὰ προσχωρήσουν στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, γιατί τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα δὲν βρίσκονται ἐνωμένα μαζί του (sic), καὶ νὰ ἀποδεχθοῦν τὰ νέα δόγματα τῆς Ρωμαιο-καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Μπροστὰ στὸ διττὸ ἀντικανονικὸ αὐτὸ γεγονός (ἐπανίδρυση-διεκδίκηση ὑπερόριας δικαιοδοσίας), συνεκλήθησαν τὸν Μάιο τοῦ 1848 στὴν Ἱερουσαλήμ Σύνοδος Ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, τῶν τεσσάρων παλαίφατων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς μόνον, γιὰ νὰ ἐπιληφθοῦν τοῦ θέματός της, ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ ἡ Σύνοδος, Πρεσβυτέρας Ρώμης. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Σύνοδος εἶναι Πενταρχική καὶ ὄχι Πανορθόδοξη.

Ἡ Πενταρχική Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ 1848, μετὰ τὴν Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο πού ἐξέδωκε στὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν της καὶ τὴν ἀπευθύνει «Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους» [Mansi, τ. 40 (1909), σελ. 407 καὶ ἐξ.], ἀμφισβήτησε μὲ ὕψος ἀγανακτήσεως, ἔντονο καὶ αὐστηρό, τὴν ἐνέργεια ἐγκαινιασμοῦ ἐκκλησιακῆς συνεδαφικότητος τοῦ Πατριάρχη καὶ Πάπα Ρώμης Πίου τοῦ Θ', πού ἐκδηλώθηκε σὲ δύο ἐπίπεδα: 1) στὴν ὑπερόρια ἀντικανονικὴ σύσταση Ἐκκλησιῶν στὰ ἐδάφη τῶν ἄλλων Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν ἄλλων κανονικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ 2) στὴν ὑπερόρια ἀντικανονικὴ δυνατότητα διδασκαλίας καὶ ἀποκλειστικότητος αὐθεντικῆς διδασκαλίας ἐτέρων ἐκκλησιακῶν λαῶν καὶ ποιμνίων, ἐκτὸς τῶν δικῶν του κανονικῶν πατριαρχικῶν ἐδαφῶν. Ἡ Σύνοδος ἐπιχειρεῖ μέσα ἀπὸ τὴν Ἐγκυκλίό της νὰ ἀνατρέψει αὐτὴν τὴν δυνατότητα ὑπερόριας διδασκαλίας, πού πρῶτα αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ πρᾶξι θεωρεῖται ἐκκλησιολογικὴ ἀπόκλιση καὶ διδασκαλία σὲ λάθος βάση, καὶ δευτερον

αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ προτροπὴ τῆς Παπικῆς Ἐγκυκλίου νὰ ἐπιδείξουν τὰ ποιμνία παρακοὴ στοὺς τοπικοὺς ποιμένες, νὰ ὑπακούσουν στὴν διδασκαλία τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρώμης – ἢ ὁποῖα ἀπαρτιζόταν καὶ ἀπὸ τὶς μεταγενέστερες δογματικὲς συλλήψεις τῆς 2ης χιλιετίας τῆς διακοπῆς κοινωνίας (1054-1848)–, καὶ νὰ ἀποδεχθοῦν καὶ τὶς νέες (ὅπως, τὴν ἄσπιλη σύλληψη τῆς Παναγίας-1854, κ.λπ.), θεωρεῖται εἰσπήδηση (ingérence) καὶ ἀπόπειρα ἀλλοτριώσεως καὶ ἀπομορφισμοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Πάνω σὲ αὐτὸ τὸ δίπτυχο εἶναι θεμελιωμένη ἡ Συνοδικὴ ἀπόφαση καὶ ἡ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τῶν Ὁρθοδόξων ἐπισκόπων τῆς Συνόδου τοῦ 1848.

Ἐπιπλέον, ἡ *παγκόσμια ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία* εἶναι παντελῶς ἄγνωστη στὴν Κανονικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας τῆς 1ης χιλιετίας (1ος-9ος αἰ.). Μὲ βάση αὐτοὺς τοὺς Κανόνες καὶ αὐτὴν τὴν ἐκκλησιο-κανονικὴ ἐμπειρία, ἡ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων ἀπεφάνθη στὴν προοπτικὴ αὐτή. Καὶ ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου προκύπτει σαφῶς, ὅτι ἡ Σύνοδος δὲν ἐνήργησε ὁμολογιακᾶ ἐνήργησε πενταρχικὰ καὶ ἐκκλησιο-κανονικὰ.

Ἔτσι, ἡ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος πὺν ἐκδόθηκε μετὰ τὴν συνοδικὴ ἀπόφαση εἶχε χαρακτηρὰ ποιμαντικὸ, ἄμυνας ἐνώπιον τῆς νεοφαναῦς μισσιοναριστικῆς ἀπόπειρας *ἐκκλησιακῆς συνδαφικότητος* καὶ προστασίας ἀπὸ συνακόλουθο σφετερισμὸ τοῦ τοπικοῦ ποιμνίου. Ἔτσι ἐξηγεῖται ὁ ἀναλυτικὸς της χαρακτήρας καὶ ἡ ἀνάλυση τῶν «καινοτομιῶν» καὶ τῶν «νεωτερισμῶν», ὅπως ὑποστηρίζει ἡ Ἐγκύκλιος, τῆς Ἐκκλησίας (τοῦ Ἐπισκόπου) Ρώμης. Ἐναντι τοῦ πατριάρχου καὶ πάπα Ρώμης, ἡ Σύνοδος ἀρκέσθηκε μόνον στὴν συνοδικὴ διακήρυξη τῆς καταδίκες τῆς συνδαφικότητος καὶ τῆς ὑπερδικαιοδοσίας, ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ, καὶ τῆς ἀπόρριψης τῆς ἀποκλειστικῆς θεολογικῆς αὐθεντίας σὲ θέματα δογματικὰ, ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἡ ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης (1870)

Στὴν Πενταρχικὴ αὐτὴ Σύνοδο τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων φαίνεται ὅτι ἐρχεται νὰ ἀπαντήσῃ εἴκοσι χρόνια μετὰ, ὅσο δηλ. χρειάσθηκε καὶ ἡ προετοιμασία της, ἡ Α' Βατικάνιος Σύνοδος, ἢ ὁποῖα διακηρύσσει καὶ κατοχυρώνει «νέα θέσφατα καὶ δόγματα» (ὅπως, τὴν ἄσπιλη σύλληψη τῆς Παναγίας στὰ 1854, κ.λπ.), γι' αὐτὸ πὺν ἡ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τὴν κατηγορεῖ ἀναδρομικὰ, καὶ θεσπίζει καὶ διακηρύσσει τὴν *ὑπερδικαιοδοσία*, τὴν *παγκόσμια δικαιοδοσία*, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπερόρια, ἐφ' ὅλων τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐφ' ὅλης τῆς Ἰερῆς, αὐτὸ ἀκριβῶς πὺν ἡ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος καταδικάζει (1848).

Με άλλα λόγια, η αντίδραση της Έκκλησίας της Ρώμης στην συνοδική καταδίκη τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς ἀπάντησε με θεσμοθέτηση δογμάτων (1854) καὶ με σύγκληση Συνόδου, αὐτὴν τοῦ Βατικανοῦ (1870). Ἡ παράλληλη μελέτη τῶν δύο Συνόδων καὶ ἡ ἀνάπτυξη θεωρητικῆς θεολογικῆς κατοχύρωσης ποὺ διαπιστώνεται στὸ διαρρεῦσαν μεσοδιάστημα, δείχνουν τὴν σχέση καὶ τὸν συσχετισμὸ τῶν δύο Συνόδων, καθὼς καὶ τὸ θεωρητικὸ ὑπόβαθρο ποὺ ὑφίσταται πίσω ἀπὸ αὐτὲς καὶ ποὺ ἐπικεντρώνεται στὴν παγκόσμια δικαιοδοσία καὶ στὸ παπικὸ ἀλάθητο.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς οἱ θεσμοθετημένες προθέσεις τοῦ Πάπα Πίου τοῦ Θ' ἐμπεριέχουν *ἐκκλησιαστικὴ συνεδαφικότητα*, γιὰ εὐνόητους –ὅπως ἀποδείχθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων– λόγους, καὶ ὑπαγωγή τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, τῶν ἐκτὸς τῆς ἐδαφικῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως, στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, μέσα ἀπὸ μία καινοφανῆ μορφή ἐκκλησιο-κανονικῆς δικαιοδοσίας, τὴν *ὑπερδικαιοδοσία*, μία ἐνιαία δηλ. παγκόσμια δικαιοδοσία, ποὺ θὰ ἐπικαλύπτει τὶς ἤδη ὑπάρχουσες ἀπὸ δεκαπέντε (15) αἰῶνες ἐδαφικὲς ἐκκλησιακὲς δικαιοδοσίες, ὅπως τὶς ὄρισαν οἱ Α', Γ', καὶ Δ' Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι (325-431-451).

Κατακλείοντας, σύμφωνα με τὴν ἔρευνα καὶ τὴν μελέτη τοῦ ἱστορικοῦ πλαισίου αὐτῆς τῆς χρονικῆς περιόδου (1847/48-1870), σὲ αὐτὰ τὰ προαναφερθέντα δύο σημεῖα (ὑπερόρια σύσταση Ἐκκλησιῶν καί, ὡς ἐκ τούτου, *ἐκκλησιαστικὴ συνεδαφικότητα* καὶ *ἀποκλειστικὴ αὐθεντικὴ διδασκαλία* αὐτοδίκαια τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης σὲ ἄλλες Ἐκκλησίες), στὰ ὁποῖα οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἐκδήλωσαν συνοδικὰ τὴν κανονικὴ ἀμφισβήτησή τους καὶ ἐνημέρωσαν ἐγκύκλια τὸ ὀρθόδοξο πλῆρωμα ἀνὰ τὴν Οἰκουμένη, ἤλθε νὰ ἀπαντήσῃ εἴκοσι χρόνια μετὰ ἡ Α' Βατικάνια Σύνοδος με τὴν *Παγκόσμια δικαιοδοσία* τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης καὶ τὸ *ἀλάθητο τοῦ Πάπα* στὴν διδασκαλία καὶ στὴν ἀποκλειστικὴ αὐθεντία της. Ἔτσι, ἡ Α' Βατικάνια Σύνοδος, στὴν προσπάθειά της νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Ρωμαϊκὸ Πρωτεῖο, ἔθεσε νέο περιεχόμενο, ἄγνωστο στὴν καὶ ἀμάρτυρο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιο-Κανονικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ νέα αὐτὰ πρόσθετα καὶ ἀπαράδεκτα στοιχεῖα, ποὺ συνιστοῦν ἐπιχωματώσεις στὰ διαχρονικὰ θέσμια τῆς Ἐκκλησίας, κατοχυρωμένα καὶ συνοδικὰ, δυσκολεύουν ἀκόμη περισσότερο τὴν Ὁρθόδοξη πλευρὰ στὸ νὰ ἀποδεχθεῖ τὴν νέα αὐτὴ μορφή τοῦ καινοφανοῦς Πρωτείου, ποὺ ἔλαβε με τὴν ὀλοκλήρωση τῆς Συνόδου (1870). Ἕνας πρῶτος καὶ βασικὸς λόγος εἶναι αὐτὸ ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν παρούσα ἔρευνα, ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ Πρωτείου τῆς 2ης χιλιετίας εἶναι ὄντολογικὰ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἔννοια τοῦ Πρωτείου τῆς 1ης χιλιετίας, ποὺ οἱ Ἀνατολικοὶ ἀποδέ-

χονταν. Ἡ ἀπόκλιση, πού θεσμοθέτησε ἡ Α΄ Βατικάνια Σύνοδος, ἀνέδειξε ἕνα νέο Ρωμαϊκὸ Πρωτεῖο πού στὸ ἐξῆς θὰ ἀκούει στὸ ὄνομα «Παπικὸ Πρωτεῖο» καὶ πού δὲν βρῖσκει τὰ ἱστορικο-θεολογικὰ καὶ ἐκκλησιο-κανονικὰ παράλληλά του στὴν δισχιλιετῆ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

ΕΘΝΟΦΥΛΕΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΑΦΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Πρόκληση συνεδαφικότητας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας (1870)

Καὶ στὴν περίπτωση τῆς «ὀμοδόξου» Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας ἔχουμε μία ἀνάλογη ἀντιεκκλησιολογικὴ ἐνέργεια καί, ὄχι τυχαῖα, τὴν ἴδια χρονιὰ μὲ τὴν συνοδικὴ κατοχύρωση τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνεδαφικότητας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Δηλ. ἐμφανίζεται σύσταση μίας ἄλλης κατὰ τόπον Ἐκκλησίας (1870) ἀπὸ πρωτοβουλία βουλγάρων ἐκκλησιαστικῶν ταγῶν στὴν Κωνσταντινούπολη, μέσα στὸ ἔδαφος τοῦ προϋπάρχοντος ἀπὸ αἰῶνες Πατριαρχείου καὶ πρόκληση, ἔτσι, τῆς ὀμοειδοῦς ἀντιεκκλησιολογικῆς καὶ ἀντικανονικῆς συνεδαφικότητας. Αὐτὸ προκάλεσε, ὅπως καὶ στὴν περίπτωση ἐπανίδρυσης τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων (1847), τὴν ἄμεση συνοδικὴ ἀντίδραση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ Πανορθόδοξη Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1872)

Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς αὐθαίρετης καὶ βίαιης ἀντιεκκλησιαστικῆς ἐνεργείας, ἔχουμε σύγκληση Πανορθοδόξου Συνόδου στὴν Κωνσταντινούπολη (Σεπτέμβριος 1872), στὸ ἔδαφος τῆς πληγείσης κατὰ τόπον Ἐκκλησίας, ὅπως ἀκριβῶς ἔγινε καὶ προηγουμένως, στὰ 1848, μὲ τὴν περίπτωση τῆς Πενταρχικῆς Συνόδου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ καταδίκη, ὡς γνωστόν, τῆς ἀντιεκκλησιαστικῆς καὶ ἀντικανονικῆς συνεδαφικότητας, ὡς καθαρὰ ἐκκλησιολογικῆς αἰρέσεως.

Ἡ ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στοὺς χώρους τῆς ἐπονομαζόμενης «Διασπορᾶς»

Ὡστόσο, ἀπὸ τὸ 1920 ἕως σήμερα, οἱ Ὁρθόδοξοι ἀνὰ τὸν κόσμον, στοὺς χώρους τῆς ὑποτιθέμενης «Διασπορᾶς» υἰοθετοῦν αὐτὸ πὸν συνοδικὰ καταδίκασαν ὡς ἐκκλησιολογικὴ αἵρεση, τὴν *ἀντιεκκλησιολογικὴ καὶ ἀντικανονικὴ συνεδαφικότητα*. Ἐπὶ πλέον, γιὰ νὰ δικαιολογήσουν ἐκκλησιολογικὰ τὴν ὑπερόρια συμπεριφορὰ, ἐμφανίζουν ἔκδηλα τάσεις *ὑπερδικαιοδοσίας*, καὶ οἱ Ἐθνικὲς τοὺς Ἐκκλησίαις καθιερώνουν πλέον καὶ καταστατικὰ μίαν *παγκόσμιαν ἐθνοεκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν* κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τῆς ρωμαιοκαθολικῆς βατικάνιας παγκόσμιας δικαιοδοσίας πὸν προγενέστερα καταδίκασαν συνοδικὰ. Ἔτσι, οἱ Ὁρθόδοξοι ἀκολουθοῦν πιστὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς στὴν Ἐκκλησιολογία πὸν καθιέρωσε ἡ Α' Βατικάνιος Σύνοδος, γενόμενοι ἀμφοτέροι, Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ Ὁρθόδοξοι, χωρὶς νὰ ἐξαιροῦνται σὲ αὐτὸ τὸ θέμα καὶ οἱ Προτεστάντες, συνυπεύθυνοι ὅλοι σήμερα γιὰ τὴν διάλυση τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ τὸν ἐγκαινιασμό μιάς νέας ἐποχῆς πὸν καθιέρωσε ἡ καινοφανὴς αὐτὴ Ἐκκλησιολογία, ἡ παντελῶς ἀντίθετη πρὸς τὴν Ἐκκλησιολογία τῆς 1ης χιλιετίας, τῆς ἐποχῆς τῆς *μετα-εκκλησιαστικότητας*, τῆς ἐποχῆς τῆς *μετα-Εκκλησίας*.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Πρὶν ἀποπειραθοῦμε ὁποιασδήποτε κριτικῆς προσέγγισης τοῦ ὑπὸ ἐξέταση διττοῦ ζητήματος, θὰ ἦταν ἰδιαίτερα χρήσιμο νὰ παραθέσουμε καὶ νὰ ἀναλύσουμε ἐν συντομίᾳ τὰ *κανονικὰ κριτήρια* πὸν κυριάρχησαν στὴν συνοδικὴ ἀντιμετώπιση τῶν δύο μειζόνων ἐκκλησιο-κανονικῶν ζητημάτων τοῦ 19ου αἰ.:

1. Ἡ ἐδαφικότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν,
2. Ἡ συνοδικότητα τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης,
3. Τὸ ἀπαρραβίαστον τῶν Ἐκκλησιακῶν δικαιοδοσιῶν, καὶ
4. Οἱ ἐκκλησιολογικὲς συνέπειες κάθε παρέκκλισης (σὺνία, σχίσμα, αἵρεση).

Θεμελιώδεις ἀρχὲς τοῦ ὅλου κανονικοῦ συστήματος ὁργάνωσης καὶ λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σώματος (καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης), ὅπως αὐτὲς καθορίσθηκαν ἀπὸ τὶς Οἰκουμενικὲς ἢ Τοπικὲς Συνόδους καὶ ἀπὸ τὴν γενικώτερη Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση, εἶναι, ἀπὸ τὴ μίαν μεριά, ἡ σαφὴς

καὶ αὐστηρὴ περιγραφὴ τῆς *ἐδαφικότητας* τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν, ἢ ὅποια ἀποκλείει ὅποιαδήποτε σύγχυση ἢ ὑπέρβαση δικαιοδοσιῶν σὲ τοπικὴ, περιφερειακὴ καὶ οἰκουμενικὴ προοπτικὴ (Τοπικὴ Ἐκκλησία, Μητροπολιτικὸ σύστημα, Πατριαρχεῖα), καί, ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἢ *συνοδικὴ λειτουργία* τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης, ἢ ὅποια καθορίζει τὶς προϋποθέσεις καὶ τοὺς ὅρους γιὰ τὴν κανονικὴ ὑπέρβαση τῆς ἀποκλειστικότητας τῶν ἐδαφικῶν δικαιοδοσιῶν παρομοίως σὲ τοπικὴ, περιφερειακὴ καὶ οἰκουμενικὴ προοπτικὴ (Τοπικὴ, Ἐπαρχιακὴ, Πατριαρχικὴ [καὶ ἐνίοτε Οἰκουμενικὴ] Σύνοδος). Οἱ θεμελιώδεις αὐτὲς ἀρχὲς κατοχυρώθηκαν μὲ πολλαπλοὺς κανόνες Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων (κανόνες 34/Ἀποστόλων 4, 5, 6, 7, 8/Α΄· 2, 6/Β΄· 8/Γ΄· 9, 17, 28/Δ΄· 36, 56/Πενθέκτης καὶ 57/Καρθαγένης, κ.ἄ.), γιὰτὶ ἐκφράζουν τὴν ὄντολογικὴ ἀλληλοπεριχώρηση *τοπικότητας* καὶ *οἰκουμενικότητας* στὴν ἐκκλησιολογικὴ καὶ κανονικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ κάθε δεδομένης Τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ στὶς σχέσεις της μὲ ὅλες τὶς ἄλλες Τοπικὲς Ἐκκλησίες ἀνά τὴν Οἰκουμένη. Συνεπῶς, ἡ ἀποκλειστικότητα τῶν ἐδαφικῶν δικαιοδοσιῶν λειτουργεῖ κανονικῶς μόνον κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὴν συνοδικὴ ὑπέρβασή της, ἐνῶ ἡ συνοδικὴ ὑπέρβασή τους λειτουργεῖ κανονικῶς μόνον κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὶς Τοπικὲς Ἐκκλησίες, στὶς ὁποῖες ἀναφέρονται πάντοτε, ὄχι μόνον οἱ Σύνοδοι τῶν Ἐκκλησιακῶν δικαιοδοσιῶν (Ἐπαρχιακὴ, Πατριαρχικὴ), ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, γιὰ νὰ ἀνακοινώσῃ τὶς ἀποφάσεις της καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀποδοχὴ τους.

Ἐπὶ τὴν ἔννοια αὐτὴ, τὸ *ἐκκλησιολογικὸ βάθος* τῶν κανονικῶν ἀρχῶν τῆς σαφοῦς *ἐδαφικῆς περιγραφῆς* τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν καὶ τῆς συνεποῦς πρὸς αὐτὲς λειτουργίας τοῦ *συνοδικοῦ συστήματος* ἐξηγεῖ ὄχι μόνον τὴν ὁμοφωνία τῆς Κανονικῆς Παράδοσης γιὰ τὴν ἀπαρέγκλιτη τήρησή τους σὲ κάθε τόπο καὶ σὲ κάθε ἐποχὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐστηρὴ καταδίκη ὅποιασδήποτε τάσης παρέκκλισης ἀπὸ τὶς ἐκκλησιο-κανονικὲς αὐτὲς ἀρχὲς στὴν ἐκκλησιαστικὴ πράξι, ὥστε νὰ προληφθοῦν ἢ νὰ ἀποτραποῦν ἐπικίνδυνες συγχύσεις γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὶς ποικίλες ἐδαφικὲς, ἰδεολογικὲς, *κοινοπολιτιστικὲς* (ριτουαλιστικὲς, κονφεσιοναλιστικὲς, ἔθνο-φυλετικὲς) ἢ πνευματικὲς διαστάσεις τοῦ πτωπικοῦ κόσμου. Ἡ ὅποιαδήποτε, λοιπόν, παρέκκλιση ἀπὸ τὶς ἀρχὲς αὐτὲς ἀποδοκιμάσθηκε ἀπὸ τὴν κοινὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ὡς ξένη πρὸς τὴ φύση ἢ τὴν ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ καὶ χαρακτηρίσθηκε πάντοτε ὡς *σχίσμα* ἢ καὶ ὡς *αἵρεση*, ἀναλόγως πρὸς τὰ προκαλέσαντα αὐτὴν *αἷτια* ἢ τὸ *μέγεθος* τῆς ἀπειλῆς γιὰ τὴν κανονικὴ τάξη ἢ γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκ-

κλησίας. Γι' αυτό σέ τέτοιες ή ανάλογες περιπτώσεις συνεπήγετο, σέ περίπτωση έμμονής σέ αυτή, τή *διακοπή τής έκκλησιαακής κοινωρίας*, όπως λ.χ. τά σχίσματα τών πρώτων αιώνων (Μοντανιστών, Δονατιστών, Άντιοχειανό, κ.ά.), ή, μαζί μέ αυτήν, και τά συνακόλουθα *ανάθέματα*, όπως λ.χ. ή *διακοπή τής έκκλησιαακής κοινωρίας* τοϋ 1054 μεταξύ τών Έκκλησιών Άνατολής και Δύσεως. Έν τούτοις, όπως ή *διακοπή τής έκκλησιαακής κοινωρίας* άποσκοποϋσε στή διαφύλαξη τής ένότητας τής Έκκλησίας άπό τήν άπειλή τών σχισμάτων, έτσι και ή διαφύλαξη τής ένότητας τής Έκκλησίας άποτελοϋσε όφειλετική μέριμνα για τήν έπιστροφή τών σχισματικών ή τών έν άκοινωνησία τελούντων στους κόλπους της, άφ' ένός μέν, μέ τήν άρση τών προσκαλεσάντων τίς διαιρέσεις αίτιών, άφ' έτέρου δέ, μέ τήν προσαρμογή τους στα *έδαφικά* και στα *συνοδικά* κριτήρια τής Κανονικής Παράδοσης, όπως λ.χ. ή έπιστροφή τών σχισματικών *Καθαρών* (κανόνας 8/Α' -325) ή τών *Δονατιστών* στους κόλπους τής Έκκλησίας (σχετικοί κανόνες τής Τοπικής Συνόδου τής Καρθαγένης - 419).

Εΐναι, λοιπόν, προφανές ότι τόσο ή *έκκλησιο-κανονική* όσο και ή *σωτηριολογική* έννοια τής ένότητας τής Έκκλησίας προσδιόρισε πάντοτε όχι μόνο τήν *άπολυτότητα* τής κανονικής ακρίβειας για τήν *άνατροπή* άποσχισματικών καταστάσεων, αλλά και τήν *επιείκεια* τής έκκλησιαστικής οίκονομίας για τήν *έπιστροφή* τών άποσχισθέντων στους κόλπους τής Έκκλησίας. Βεβαίως, τόσο ή *άπολυτότητα* τής κανονικής ακρίβειας όσο και ή *επιείκεια* τής έκκλησιαακής οίκονομίας έκφράζουν τήν ίδια μητρική μέριμνα τής Έκκλησίας για τήν ένότητα τοϋ έκκλησιαακοϋ σώματος και τή σωτηρία τών άποσχισθέντων μελών του. Τά κριτήρια αυτά τής Κανονικής Παράδοσης τής Έκκλησίας έφαρμοστήκαν πάντοτε μέ συνέπεια και συνέχεια στην όλη ιστορική πορεία τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, γι' αυτό και ήταν αυτόνοητη ή και άναπόφευκτη ή έφαρμογή τους κατά τόν 19ο αϊ. για τήν *άνατροπή* -1848 (Έκκλησία τής Ρώμης) ή τήν *πρόληψη* -1872 (Έκκλησία τής Βουλγαρίας) τής σύγχυσης τών Έκκλησιαακών δικαιοδοσιών μέ τους έπεκτατικούς ή και μισσιοναριστικούς παροξυσμούς στα 1847 τής Έκκλησίας τής Ρώμης ή, αντίστοιχα, μέ τους περιστασιακούς έθνικιστικούς ή και έθνοφυλετικούς παροξυσμούς στα 1870 τής Έκκλησίας τής Βουλγαρίας και τών Όρθοδόξων Βαλκανικών λαών μετά τήν άπελευθέρωσή τους άπό τόν όθωμανικό ζυγό. Συνεπώς, ή Σύνοδος τών Έροσολύμων (1848) κατεδίκασε τήν *ύπερόρια εισπήδηση*, τήν έξ όρισμοϋ προκληθεΐσα μέ τήν *επανίδρωση* τοϋ Λατινικοϋ Πατριαρχείου τών Έροσολύμων, τής Έκκλησίας τής Ρώμης στίς *έδαφικές Έκκλησιαακές δικαιοδοσίες* τοϋ Πατριαρχείου τών Έροσολύμων και τών άλλων Πατριαρχείων τής Άνατολής. Μέ τόν ίδιο τρόπο και στην ίδια προοπτι-

κή, ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1872) κατεδίκασε ὡς *ἐκκλησιολογική αἵρεση* τὴν ἀκριτὴ εἰσαγωγή ἀκράϊων *ἐθνικιστικῶν* καὶ πολὺ περισσότερο *ἐθνοφυλετικῶν* ἀξιώσεων στὴν ἐσωτερικὴ ὀργάνωση τῶν Ἐκκλησιακῶν δικαιοδοσιῶν, ἀφοῦ ἡ τυχὸν ἀνοχὴ τους θὰ συνεπήγετο τὴν κατάλυση τοῦ ὅλου κανονικοῦ συστήματος ὀργάνωσης καὶ διοίκησης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

* * *

Μετὰ ἀπὸ τὴν σύντομη ἀνάλυση τῶν κανονικῶν κριτηρίων ποὺ υἰοθετήθηκαν καὶ λειτούργησαν στὴν συνοδικὴ ἀντιμετώπιση τῶν δύο αὐτῶν μειζόνων ζητημάτων τοῦ 19ου αἰ., αὐτοῦ τῆς ἐπανάδρυσης Λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων μὲ ὅλες τὶς ἐκκλησιο-κανονικὲς συνέπειες *ἐδαφικῆς δικαιοδοσιακῆς σύγχυσης* καὶ ἐκείνου τῆς γέννησης τοῦ *ἐκκλησιολογικοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ* μὲ ὅλα τὰ ἀντίστοιχα ἀρνητικὰ παρεπόμενά του, εἶναι προφανέστερο νὰ ἀντιληφθοῦμε στὴ συνέχεια καὶ τὶς ἀποροές τους. Πράγματι, ἡ ἐμπειρία τῶν Σταυροφοριῶν (11ος-13ος αἰ.) καὶ ὁ ἄτυπος πολλαπλασιασμός τῶν Ἐκκλησιακῶν Κοινοτήτων ποὺ γέννησε ἡ Μεταρρύθμιση (16ος αἰ.), προκάλεσαν ἕνα ἀνεξέλεγκτο ὡστικὸ κῦμα ἐκδηλώσεων *ἐκκλησιαστικῆς συνεδαφικότητος* σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ 17ου, 18ου καὶ 19ου αἰ. στὸ στερέωμα τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου. Αὐτὴ ἡ κατάσταση ποὺ ἐκδηλώθηκε τότε ἀνύποπτα, σὺν τῷ χρόνῳ, ἐνδύθηκε καὶ τὴν νεοφανῆ θεσμικὴ κομφεσιοναλιστικὴ μορφή, ποὺ παγίωσε νέα δεδομένα στὴν Ἐκκλησιολογία καὶ στὸν ἐκκλησιαστικὸ βίον, μὲ κυρίαρχο χαρακτηριστικὸ *τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἢ τὴν ὁμολογιακὴ συνεδαφικότητα* κατὰ περίπτωσι. Τὸ μέχρι τότε ἐκκλησιολογικὸ καὶ κανονικὸ κριτήριον σύστασης μιᾶς Ἐκκλησίας ἄρχισε νὰ ὀπισθοχωρεῖ μπροστὰ σὲ αὐτὸ τὸ καινοφανὲς φαινόμενο. Ἄρχισε ἡ θεολογικὴ Ἐκκλησιολογία νὰ χάνει καὶ πρακτικὰ καὶ θεωρητικὰ τὰ ἐρείσματά της. Κατὰ συνέπεια, αὐτὸ τὸ φαινόμενο ἐννοεῖται, ὅτι γέννησε αὐτόματα καὶ τὸ αἴτημα τῆς θεωρητικῆς - θεολογικῆς θωράκισής του. Ἔτσι, νέα θεολογία, νέα ἐκκλησιολογία ἀρχίζει νὰ ἐμφανίζεται καὶ νὰ θεμελιώνεται μὲ ἔκδηλη τὴν τάση συστηματοποίησής τους καὶ αὐθεντικῆς κατοχύρωσής τους. Αὐτὸ εἶναι ἀρκετὰ ἐκδηλο στὴν ὑπὸ ἐξέταση ἐποχὴ σὲ πολλὲς ἐκφάνσεις τῆς διαχριστιανικῆς ζωῆς, ἀλλὰ κυρίως στὰ σημεῖα τριβῶν τῶν ὁμολογιακῶν Κοινοτήτων. Ἐνα τέτοιο ἀντιπροσωπευτικὸ σημεῖο τριβῆς κατὰ τὸν 19ο αἰ. εἶναι ἡ διαλεκτικὴ σχέση καὶ ἡ διαπλοκὴ γεγονότων ποὺ ὑφίσταται ἀνάμεσα στὴν Πενταρχικὴ Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων (1848) καὶ στὴν μὴ πενταρχικὴ Α' Σύνοδο τοῦ Βατικανοῦ (1870). Ἡ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων καταδικάζει συλλήβδην τόσο τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὅσο καὶ τὴν ὁμολογιακὴ συνεδαφικότητα, ποὺ ἐξεδή-

λωσε μία Έκκλησία, τὸ Πρεσβυγενὲς Πατριαρχεῖο τῆς Ρώμης, μαζί με τὴν θεωρητικὴ θεολογικὴ διδασκαλία της, με τὴν ὁποία συνοδευτικὰ ἐπεχείρησε νὰ τὴν θεμελιώσῃ. Καὶ ἡ Α' Βατικανικὴ Σύνοδος, μία *Τοπικὴ Σύνοδος* οὐσιαστικὰ μιᾶς κατὰ τόπον Ἐκκλησίας, ἀπαντᾷ με κατοχύρωση τῆς ἐκκλησιακῆς καὶ ὁμολογιακῆς συνεδαφικότητος, θεμελιούμενης μέσω τῆς παγκόσμιας δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκόπου καὶ προκαθημένου (τοῦ Πατριαρχείου) Ρώμης, θεμελιώνοντας ταυτόχρονα μία νέα θεολογία - ἐκκλησιολογία, αὐτὴν τοῦ ἀλαθῆτου αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης. Καὶ αὐτό, γιὰ νὰ θωρακίσῃ με ὕψιστη αὐθεντία αὐτὴν τὴν καινοφανῆ βατικάνια ἐκκλησιολογία, πού ἀποπειρᾶται νὰ θεμελιώσῃ τὴν συνεδαφικότητα σὲ παγκόσμια κλίμακα, προχωρώντας λίγο πρὸ πέρα με τὴν νέα διδασκαλία, σὲ ἀποκλειστικὴ ἐκκλησιακὴ ἐδαφικότητα μιᾶς καὶ μοναδικῆς καὶ παγκοσμίου ἐμβελείας.

Ὁ Πάπας Πῖος ὁ Θ', (ἐπαν)ενεργοποιώντας τὸ Λατινικὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἱερουσαλῆμ, ἐπανεφαρμόζει τὴν συνεδαφικότητα –πὺ γέννησαν οἱ στρατιωτικο-πολιτικὲς ἐπιχειρήσεις τῶν Σταυροφοριῶν (1905-1204)–, στὰ ἄλλα (τέσσερα) Πατριαρχεῖα (1847), ἀκολουθούμενη κατὰ συνέπεια ἀπὸ μία Ἐγκύκλιο, ἐξ ὀρισμοῦ *ὑπερόριας ἐμβέλειας*, παρὰ τὸ ἀντικανονικὸ (κανόνες 14/Ἀποστόλων· 15/Α'· 2/Β'· 5/Δ'· 20/Πενθέκτης· 11/Σαρδικῆς, κ.ἄ.) τῆς 6ης Ἰανουαρίου τοῦ 1848. Με τὶς δύο αὐτὲς ἐνέργειές του, α) προσαρτᾷ στὰ ἐκκλησιαστικὰ πατριαρχικὰ ρωμαϊκὰ ἐδάφη του τὰ κανονικὰ ἐδάφη τῶν ἄλλων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς (*συνεδαφικότητα*) καὶ β) ἀπευθύνεται πρὸς τὸν λαὸ καὶ τὸ ποιμνιο τῶν Πατριαρχείων αὐτῶν (*ὑπερόρια δικαιοδοσία - παγκόσμια δικαιοδοσία*), προβάλλοντας τὴν δική του ἐκκλησιαστικὴ αὐθεντία καὶ θέτοντας σὲ ἀμφισβήτηση τὴν αὐθεντία τῶν ἄλλων τεσσάρων συν-Πατριαρχῶν του (*ἀπόπειρα ἐπιβολῆς ἀποκλειστικῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας*, αὐτὸ δηλ. πὺ γέννησε εὐθύς ἀμέσως μετὰ τὴν συνοδικὴ ἀμφισβήτηση τῶν Ὁρθοδόξων, τὴν *ἀναγκαιότητα* καὶ τὴν *ἐννοια τοῦ παπικοῦ ἀλαθῆτου*). Ἐπὶ πλέον, ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ Πάπα, ἐκτὸς τῆς ἔκφρασης διδασκαλίας καὶ τῆς προβολῆς αὐθεντίας, ἀπευθύνεται σὲ πιστοὺς ἐκτὸς τῶν ὄριων του καὶ τοὺς καλεῖ με κριτήρια ὄχι ἐκκλησιολογικά, σύμφωνα με τὴν Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο τῶν Πατριαρχῶν, ἀλλὰ *ιδεολογικά* (§ 10), νὰ ἐνταχθοῦν σὲ γεω-ἐκκλησιακὸ σῶμα πὺ ὑφίσταται ἐκτὸς τῆς ἐπικράτειας τῶν Ἐκκλησιῶν τους.

Ἡ Πενταρχικὴ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων (με τὴν ἀπουσία ἀσφαλῶς τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ρώμης) πὺ ἐπακολούθησε, με τὴν ἀπόφασή της καὶ με τὴν ἐκδοθεῖσα Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν, ὡς καρπὸ τῶν καταληκτικῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου, καταδικάζει, σύμφωνα με τὴν Κανο-

νική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τόσο τὴν *συνεδαφικότητα* καὶ τὴν *συνεπαγόμενη ὑπερδικαιοδοσία*, τὴν *ὑπερόρια - παγκόσμια δικαιοδοσία* τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ὅσο καὶ τὴν *ἀπόπειρα ἐπιβολῆς ἀποκλειστικῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας*. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων ἐπικαλεῖται «λόγους σχίσματος» ποὺ προκαλεῖ ἡ *συνεδαφικότητα*, σύμφωνα μὲ τοὺς *ad hoc* κανόνες 8/Α', 12/Δ', 39/Πενθέκτης καὶ 57/Καρθαγένης - 56/Πενθέκτης, καὶ «λόγους σύγχυσης τῶν Ἐκκλησιῶν», σύμφωνα μὲ τὸν κανόνα 2/Β', ποὺ προκαλεῖ ἡ *ὑπερόρια - παγκόσμια δικαιοδοσιακή συμπεριφορά*, ἰδίως στὴν ἐνάσκηση ὑπερόριας αὐθεντίας. Ἔτσι, ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀνάγει τοὺς «λόγους σχίσματος τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν» (*συνεδαφικότητα*) καὶ τοὺς «λόγους σύγχυσης τῶν Ἐκκλησιῶν» (*ὑπερόρια-παγκόσμια δικαιοδοσία καὶ ἀποκλειστικὴ δογματικὴ αὐθεντία*) σὲ ἐκκλησιολογικὴ αἴρεση καὶ τὴν καταδικάζει ὡς τέτοια.

Ἔτσι, στὰ 1848 ἡ *συνεδαφικότητα* καὶ ἡ ἀπορροή τῆς, ἡ *ὑπερόρια - παγκόσμια δικαιοδοσία*, καταδικάζονται γιὰ πρώτη φορὰ ἐπίσημα καὶ συνοδικὰ (μὲ μία δευτέρη φορὰ στὰ 1872 μὲ τὴν περίπτωση τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας). Δίπλα στὸ παπικὸ ἀλάθητο ποὺ θεσμοθέτησε, ἡ Α' Βατικανὴ Σύνοδος μὲ τὴν θεμελιωθεῖσα παγκόσμια δικαιοδοσία συνιστᾷ σιωπηρὴ καὶ ἀνείπωτη ἀπάντηση στὴν Σύνοδο τοῦ 1848. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ μὴ πενταρχικὴ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ ἐπιβεβαιώνει τὴν ἐκκλησιολογικὴ ἀπόκλιση τῆς *συνεδαφικότητος*, τῆς ἐπιγενομένης καὶ συντηρουμένης μὲ στρατιωτικὸ (1099) καὶ ἐκκλησιαστικὸ (1847) τρόπο. Ἡ ἐνσυνείδητη ἐπιλογή τῆς *συνεδαφικότητος* τοῦ Πάπα Πίου τοῦ Θ' (1870) δικαιολογεῖ καὶ τὶς προγενέστερες (1099 καὶ 1847) ὅσο καὶ τὶς μεταγενέστερες, ἐὰν ἀποκωδικοποιῦμε σωστὰ τὰ γεγονότα, ἐπιλογές τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Ἔτσι, στὰ 1870, ἡ ἴδια ἡ *συνεδαφικότητα* καὶ ἡ *ὑπερόρια - παγκόσμια δικαιοδοσία* κατοχυρώνονται γιὰ πρώτη φορὰ ἐπίσημα καὶ συνοδικὰ ἀπὸ τὴν Α' Βατικανὴ Σύνοδο, αὐτὰ ποὺ ἀπλῶς διαιωνίζονταν μέχρι τότε ἄθικτα καὶ ἐκδηλώνονταν κυρίως ἄκριτα σὲ πρακτικὴ βάση. Αὐτὸ τὸ διττὸ γεγονὸς εἶναι ἐκεῖνο ποὺ εἰσήγαγε καὶ ἐπίσημα τὸν ἐτεροκεντρισμὸ καὶ τὴν θεσμικὴ ἐκκλησιο-κανονικὴ ἀπόκλιση στὴν Ἐκκλησιολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐδῶ χρειάζεται νὰ γίνει καὶ μία συγκριτικὴ προσέγγιση τῶν δύο Συνόδων, αὐτῆς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ αὐτῆς τοῦ Βατικανοῦ.

Ἡ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων (1848) εἶναι Σύνοδος πενταρχικὴ, πολυσυνοδικὴ (συμμετοχὴ τῶν Ἱερῶν Συνόδων καὶ τῶν τεσσάρων Πατριαρχείων) καὶ προβαίνει σὲ δύο συνοδικές ἐνέργειες: μία καταδικτικὴ καὶ μία ἀναδρομικὴ ἀπόρριψη νεοφανῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀντιλήψεων. Ἀπὸ τὴν μία μεριά, κατεδίκασε τὴν ἐκκλησιολογικὴ ἀπόκλιση τῆς ἐφηρμοσμένης *συνεδαφικότητος* καί,

ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀπέρριψε ἀναδρομικὰ τὶς δύο νεοφανεῖς ἐκκλησιολογικὲς καινοτομίαις, ἐμφανισθεῖσαι ἤδη διαμορφωμένες στὴν ἐποχὴ τῆς σύγκλησής της: α) Τὴν ἀποκλειστικὴ ἀυθεντία δογματικῆς διδασκαλίας (ποὺ ἐνδύθηκε στὴν συνέχεια τὴν μορφή / τὸ δόγμα τοῦ ἀλαθήτου) καὶ τὴν ἐπέκταση τῆς ἐδαφικῆς δικαιοδοσίας ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ Πατριαρχείου Ρώμης σὲ ὅλη τὴν Ὑφήλιο.

Ἡ *Σύνοδος τῶν Βατικανῶν* (1870) εἶναι Σύνοδος μὴ πενταρχικὴ, μονοσυνοδική (ἢ μοναδικὴ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρώμης ταυτίζεται μὲ τὴν Α' Σύνοδο τοῦ Βατικανῶν) καὶ μία Σύνοδος *τοπικὴ* μιᾶς κατὰ τόπον Ἐκκλησίας, πραγματοποιηθεῖσα χωρὶς τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία τῶν ἄλλων τεσσάρων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ, ἀφοῦ ἀντιπαρέρχεται τὴν προηγηθεῖσα ἐκκλησιολογικὴ καταδίκη τῆς συνεδαφικότητος ποὺ προκάλεσε ἢ ἴδια ἢ Ρώμη στὴν Ἱερουσαλήμ, προβαίνει σὲ δύο συνοδικὲς ἐνέργειαι: α) Ἐπιβεβαιώνει συνοδικῶς τὴν ἀποκλειστικὴ ἀυθεντία τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης καὶ τὴν κατοχυρώνει μὲ τὴν μορφή τοῦ δόγματος τοῦ ἀλαθήτου τοῦ πάπα, καὶ β) ἐπιβεβαιώνει τὴν ἐνάσκησι ὑπερδικαιοδοσίας τοῦ πάπα σὲ ὅλη τὴν Ὑφήλιο, προκαλώντας ἀντικανονικὴ εἰσπήδησι στὶς ἄλλες Ἐκκλησίες (Πατριαρχεῖα, κ.λπ.), καὶ παρὰ τὴν δισχιλιετὴ ἀντίθεσι τῆς διαχρονικῆς Κανονικῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ νέα στοιχεῖα ἤλθε ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανῶν νὰ τὰ ἐνσωματώσει ὡς τὰ κυρίαρχα στοιχεῖα στὸ Ρωμαϊκὸ Πρωτεῖο. Ἔτσι, αὐτὰ τὰ δύο καινοφανῆ καὶ πρόσθετα στοιχεῖα φανερόνουν ὅτι, κατὰ τὴν διάρκειαι τῆς Συνόδου αὐτῆς τοῦ τέλους τοῦ 19ου αἰ., μία νέα, ἄγνωστὴ ἕως τότε καὶ ἀμάρτυρη, μορφή Ρωμαϊκοῦ Πρωτείου γεννήθηκε. Καὶ φαίνεται ὅτι ἐθεσπίσθησαν αὐτὰ τὰ νεοπαγῆ δόγματα ἐν μέσῳ ἔντονων ἀμφισβητηῶν, προτεσταντικῶν (1517-1870) καὶ ὀρθοδόξων (1848-1870), ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἐνισχυθεῖ τὸ «ἀσθενές» μέχρι τότε Ρωμαϊκὸ Πρωτεῖο σὲ μία νέα βάση κατοχυρωμένη συνοδικά.

Ἄς δοῦμε, ὅμως, ἀναλυτικὰ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν τῶν δύο καινοφανῶν δογμάτων ποὺ γέννησε ἡ Α' Βατικάνια Σύνοδος, καὶ εἶναι ἅμεσα καὶ κατὰ προτεραιότητα συνδεδεμένα μὲ τὸ Ρωμαϊκὸ Πρωτεῖο:

Ἀπὸ ἐκκλησιο-κανονικὴ ἄποψι, ἡ Α' Σύνοδος τοῦ Βατικανῶν (1870) εἶναι:

- Σύνοδος τοπικὴ μιᾶς κατὰ τόπον Ἐκκλησίας (Πατριαρχεῖο),
- Σύνοδος μὴ πενταρχικὴ,
- Σύνοδος μονοσυνοδική, καὶ
- Σύνοδος πού, κάτω ἀπὸ τέτοιαι συνθήκαι συρρικνωτικὲς καὶ μὴ κοινωνικὲς, δὲν ἐκφράζει σύνολη τὴν Ἐκκλησία «ἀνὰ τὴν Οἰκουμένη» (κανόνες 57/Καρθαγένης καὶ 56/Πενθέκτης) καὶ τὴν συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Α΄ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ (1870) θεσπίζει δύο νέα συστατικά στοιχεία τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πρωτείου:

Α. Παπικὸ Ἀλάθητο

- Θεσμὸς τοῦ Ἀλαθήτου γιὰ ἐπίσκοπο καὶ προκαθήμενο μιᾶς κατὰ τόπον Ἐκκλησίας, παντελῶς ἀμάρτυρο, χωρὶς προηγούμενο ἱστορικό παράλληλο,
- Σύσταση ἀποκλειστικῆς αὐθεντίας τῆς δογματικῆς διδασκαλίας ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας «ἀνά τὴν Οἰκουμένη», ἐκτοπίζοντας ἔτσι τὴν Οἰκουμενικὴ Σύνοδο ὡς ἐξαιρετικὸ καὶ χαρισματικὸ γεγονός ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους συν-ἐπισκόπους ἐν γένει καὶ ἰδίως τοὺς συν-προκαθημένους ἐπὶ τῶν ἰδίων Ἐκκλησιῶν τους.
- Αὐθαίρετη δημιουργία, ὡς μὴ ὄφειλε, δύο ἐπιπέδων ἐπισκόπων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Β. Παπικὴ Παγκόσμια Ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία

- Θέσπιση ὑπερδικαιοδοσίας παγκοσμίων διαστάσεων καὶ προδιαγραφῶν μὲ συνέπεια τὴν ἐξ ὀρισμοῦ εἰσπήδηση σὲ ἄλλες κατὰ τόπους Ἐκκλησίες,
  - Δικαιοδοτικὴ ἐξουσιαστικὴ ὑπέρθυση (superposition) ἐνὸς ἐπισκόπου - προκαθημένου ἐπὶ τῶν ἄλλων προκαθημένων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν,
  - Ἀνατροπὴ τῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν.
- Ὅλα αὐτὰ συνιστοῦν πρόσθετα συστατικὰ στοιχεία καὶ ἀμάρτυρα, ποὺ ἀλλοίωσαν ξαφνικὰ τὴν ἔννοια καὶ τὴν δομὴ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πρωτείου (*Πενταρχικοῦ Πρώτου*) τῆς 1ης χιλιετίας.

Παρὰ τὴν ὑπαρξὴ τῶν ἄλλων τεσσάρων Πατριαρχείων τῆς Ἐκκλησίας, τὸ Πατριαρχεῖο Ρώμης, μόνου του, ἐθέσπισε καὶ ἐδογματίσει γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὑπόσταση τοῦ *Προκαθημένου του* καί, ταυτόχρονα, τοῦ *Πενταρχικοῦ Πρώτου* (κανόνας 34/Ἀποστόλων), τὴν στιγμὴ πραγμάτωσης τῆς Α΄ Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, πραγματοποιηθείσης ἀπὸ ἓνα καὶ σὲ ἓνα Πατριαρχεῖο τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι, αὐτὴ, ἀπὸ «Πρῶτο μεταξὺ ἴσων» («*Primus inter pares*»), χαρακτηριστικὸ τοῦ Πρωτείου τῆς 1ης χιλιετίας, τὸν μετέτρεψε σὲ «Πρῶτο ἄνευ ἴσων» («*Primus sine paribus*») ἢ, ἀκόμη ἀκριβέστερα, σὲ «Πρῶτο μεταξὺ ἡσσόνων» («*Primus inter inferiores*»), *πυραμιδικό* (μὴ *συνοδικό*) χαρακτηριστικὸ τοῦ νέου Ρωμαϊκοῦ μετα-βατικάνιου Πρωτείου.

Στήν μελέτη τοῦ ὑπὸ ἐξέταση θέματός μας καὶ στήν ἔρευνα γιὰ τὴν διαλεύκανσή του, μποροῦμε νὰ διακρίνουμε τὴν ὅλη διαπλεκόμενη ἐξέλιξή του μέσα ἀπὸ τρεῖς κομβικοὺς σταθμούς.

**ΚΟΜΒΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ
ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
(1847/48-1870/72)**

A. 1847-1848: Πάπας Ρώμης Πῖος ὁ Θ΄

– Ἐπανάδρουση τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου στήν Ἱερουσαλήμ: Σύσταση Ἐκκλησίας σὲ ἔδαφος ἄλλης Ἐκκλησίας: *Συνεδαφικότητα* (ἐκκλησιολογικὸ γέννημα τῆς 2ης χιλιετίας)

– Παπικὴ Ἐγκύκλιος «Πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς» - Νεοφανῆ δόγματα πίστεως - Ἀποκλειστικὴ Παπικὴ Αὐθεντία στὰ δογματικὰ θέματα.

B. 1848: Πολυσυνοδική - Πενταρχικὴ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων

– Συνοδικὴ ἀντίδραση καὶ καταδίκη τῆς *συνεδαφικότητος* καὶ τῆς *ὑπερδικαιοδοσίας*, τῆς *ὑπερόριας* - παγκόσμιας δικαιοδοσίας

– Ἀπάντηση στήν *Παπικὴ Ἐγκύκλιο* μὲ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο καὶ ἀναίρεση τῶν δογματικῶν καινοτομιῶν μὲ ὀνομαστικὴ ἀμφισβήτηση τῆς ἀποκλειστικῆς παπικῆς αὐθεντίας.

Γ. 1870: Α΄ Βατικάνιος Μονοσυνοδικὴ Πανρωμαϊκοκαθολικὴ Σύνοδος

– Συνοδικὴ προβολὴ *ὑπερδικαιοδοσίας* καὶ *ὑπερόριας* - παγκόσμιας δικαιοδοσίας, θεμελιωμένης στὸ Παπικὸ Πρωτεῖο

– Συνοδικὴ μὴ πενταρχικὴ κατοχύρωση τῶν δογματικῶν καινοτομιῶν διὰ μέσου τῆς ἐπινόησης τῆς ἀποκλειστικῆς παπικῆς αὐθεντίας - «Παπικὸ Ἀλάθητο», ὡς πυρηνικὸ στοιχεῖο τοῦ νεόδμητου «Παπικοῦ Πρωτείου», διαφοροτικοῦ πλέον ἀπὸ τὴν ἔννοια καὶ τὴν δομὴ τοῦ «(Ρωμαϊκοῦ) Πρωτείου» τῆς 1ης χιλιετίας.

* * *

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ 19ου αἰ., σὲ δύο διαφορετικὲς χρονικὲς στιγμὲς, στὰ 1848 καὶ στὰ 1872, καὶ γιὰ δύο διαφορετικὰ αἵτια, ἔχουμε δύο ὁμοταγεῖς συνοδικὲς καταδίκες τῆς *ἐκκλησιαστικῆς συνεδαφικότητος* ὡς *ἐκκλησιολογικῆς*

αίρέσεως. Η συνοδική έμπειρία καταδίκης τής συνεδαφικότητας (πού προκλήθηκε από την εφαρμογή) και τής υπερδικαιοδοσίας (παγκόσμια δικαιοδοσία) στα 1848-1870, ευαισθητοποίησε τις Όρθόδοξες κατά τόπους Έκκλησίες, οι οποίες απάντησαν άκαριαία στο δεύτερο γεγονός εκδήλωσης τής συνεδαφικότητας την ίδια χρονιά με την Α΄ Βατικάνιο Σύνοδο, όταν ή Έκκλησία τής Βουλγαρίας προκάλεσε σχίσμα με εφαρμογή συνεδαφικότητας στην Έκκλησία τής Κωνσταντινουπόλεως, συστήνοντας μία κατά τόπον Έκκλησία (1870) στην Κωνσταντινούπολη, μέσα στο έδαφος του όμώνυμου προϋπάρχοντος Πατριαρχείου. Στο έρώτημα πού τίθεται, γιατί στην συνέχεια οι Όρθόδοξοι εφαρμόζουν το αντίθετο, αυτό δηλ. πού συνοδικά δύο φορές προγενέστερα, κατά την διάρκεια του 19ου αϊ., καταδίκασαν, αυτό είναι ένα άκόμη εκκλησιολογικό ζήτημα πού χρΐζει άνατομικής όντολογικής διερεύνησης. Με άλλα λόγια, ή Όρθόδοξη Έκκλησία άνα την Οίκουμένη κινδυνεύει πλέον και αυτή σήμερα από αυτό πού την έσωσε: από την *έκκλησιολογική καταδίκη τής συνεδαφικότητας*.

Έπί του ίδιου θέματος, για να αναφερθοΰμε λίγο και στους Προτεστάντες, αυτοί δέν έζησαν και δέν έγνώρισαν τον όργανικό συσχετισμό (correlation) των συνοδικών γεγονότων των έτών 1848 και 1870, για να είναι σε θέση να άντιληφθοΰν την έπελθοΰσα άλλοίωση του *έκκλησιακού πρωτείου* τής 1ης χιλιετίας σε *παπικό πρωτείο* στα 1870 με την Σύνοδο του Βατικανού, ίσως και γιατί ή έποχή αυτή ήταν (άκόμη) χρόνια ψυχροπολεμικής για όλες τις Χριστιανικές Όμολογίες, αλλά ούτε και έχουν αυτοί στην ...παράδοση τους την *έμπειρία έκκλησιαστικού Πρωτείου* τής 1ης χιλιετίας. Αυτή ή διττή άγνοια συνεπικουρεΐται από το γεγονός ότι άπουσιάζει από αυτούς ή *έκκλησιολογική συνοδική κοινωμία* των κατά τόπους Έκκλησιών. Με άλλα λόγια, δέν (άνα)γνωρίζουν «Πρωτο» (κανόνας 34/Άποστολικός) και τους λείπει παντελώς ή *έκκλησιαστική και όντολογική έμπειρία* του, για να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν μία τέτοια διολίσθηση. Έτσι εξηγείται πώς τόσο «εύκολα» –κατά την *έκτίμηση* των ρωμαιοκαθολικών θεολόγων– υπέγραψαν τα κοινά κείμενα διαλόγων Ρωμαιοκαθολικών και Προτεστάντων, πριν την λήξη του 20ού αϊ., με άποδοχή πλέον του *Βατικάνειου παπικού πρωτείου* (1870), γιατί άπλούστατα αυτό γνώρισαν στην έποχή των Διμερών Όμολογιακών Διαλόγων (20ός αϊ.), άγνοώντας έμπειρικά ότι πριν το 1870 το *έκκλησιακό πρωτείο* πού πρόβαλε ό Πάπας Ρώμης μέχρι τότε είχε σαφώς άλλο όντολογικό περιεχόμενο.

Ό παρακάτω πίνακας άποδεικνύει το άποκορύφωμα των μεταλλάξεων πού υπέστη το *συνοδικό έκκλησιακό πρωτείο* τής 1ης χιλιετίας, μετατρέπόμενο σε *παπικό ρωμαιοκαθολικό πρωτείο*, μετά την Προτεσταντική Διαμαρτύρηση

(1517 καὶ ἐντεῦθεν) καὶ τὴν Ὁρθόδοξη συνοδικὴ ἀντίδραση (1848), στὶς πολλαπλὲς ἀπόπειρες ἐπιβεβαίωσης τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκλειστικότητας.

ΜΗ ΣΥΝΟΔΙΚΟΣ (1) ΚΑΙ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ (2)
ΤΗΣ Α' ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ (1870)

<A>

- 1847				
- 1848		α) Παγκόσμια δικαιοδοσία		
- 1850	}	(1) {	+	} Ζυμώσεις χωρὶς
- 1854		β) Παπικὸ Ἰλάθητο		συνοδικὴ πλαisiώση
- 1864				

<B>

- 1864		(Προηγήθηκαν τὰ (α) καὶ (β), ὡς ζυμώσεις,
	}	(2) καὶ μετὰ προέκυψε ἡ ἀναγκαιότητα
- 1870		τῆς συνοδικῆς κατοχύρωσής τους)

Ἐπίσης, μία Σύνοδος ἐπιλαμβάνεται θεμάτων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μόνον. Αὐτὸ σημαίνει πὼς ἡ καταδίκη τῶν Ἐκκλησιῶν Ρώμης καὶ Βουλγαρίας, ἂν καὶ καταδίκη, ἐπισυμβαίνει ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἐκκλησιακῆς κοινωνίας, ἀπὸ πού ὑποδηλώνεται καὶ συνοδικὰ πὼς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἦταν σὲ κατάσταση *σχίσματος*, ὅπως λέγεται σήμερα λαθεμένα, ἀλλὰ σὲ *διακοπὴ κοινωνίας*. Αὐτὸ φανερώνει καὶ τὴν ἀταλάντευτη πεποίθηση γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης συνιστᾶ κατὰ τόπον Ἐκκλησία, ἂν καὶ σὲ *διακοπὴ κοινωνίας*. Καὶ ἔχει σημασία εἰδικὰ αὐτὴ ἡ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων (1848), γιὰ πολλοὶ τῶν Ὁρθοδόξων τὴν ἐπικαλοῦνται σήμερα ὡς τὴν Σύνοδο - πανάκεια ἐναντίον τῶν «σχισματικῶν» (sic) Ρωμαιοκαθολικῶν. Ἀπὸ τότε, ὅπως καὶ πρὶν, ἔτσι καὶ μετὰ, δὲν ἔχουμε καμμία ἄλλη συνοδικὴ ἐνέργεια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πού νὰ ἀποφαίνεται γιὰ τὰ δύο θέματα πού κυριάρχησαν στὴν Α' Βατικάνιο Σύνοδο (1870) ὡς ἀντίδραση στὴν συνοδικὴ καταδίκη τῆς συνεδαφικότητας καὶ στὴν ἀμφισβήτηση τῆς ἀποκλειστικότητας τῆς παπικῆς αὐθεντίας ἐπὶ τῶν δογματικῶν θεμάτων.

Τέλος, ἓνας συνοπτικὸς πίνακας τῶν διαδραματισθέντων γεγονότων τῆς ὑπὸ ἐξέταση περιόδου μπορεῖ δειγματοληπτικὰ νὰ ἀνακαλύψει τὸν συσχετισμὸ καὶ τὴν ἀλληλουχία τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ (1847-1872)

- 1847 : Αὐθαίρετη ἐπανίδρυση τοῦ Λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱερουσαλύμων
- 1848 (6/1) : Ἡ ἕξαπόλυση τῆς παπικῆς Ἐγκυκλίου «Πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς»
- 1848 (Μαΐος) : Ἡ Πολυσυνοδική - Πενταρχική Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων
- 1854 : Τὸ δόγμα τῆς Ἀσπίλου *συλλήψεως τῆς Θεοτόκου* (ἀνακήρυξη ἀπὸ μόνον τὸν Πάπα Πίο τὸν Θ' χωρὶς συνοδική πλαισίωση)
- 1850-1870 (1864 : Ζυμώσεις σχετικὲς μὲ τὸ δόγμα τοῦ Παπικοῦ Ἰαλαθῆ-καί μετὰ) *τον*
- 1870 : Ἡ Α' Μονοσυνοδική Πανρωμαιοκαθολικὴ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ
- 1870 : Ἡ *συνεδαφικὴ* θεμελίωση τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας ΚΠόλεως
- 1872 : Ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος τῆς ΚΠόλεως, ἡ καταδικάζουσα τὴν *ἐκκλησιαστικὴ ἔθνοφυλετικὴ συνεδαφικότητα ὡς αἴρεση*
- 1872-1920 : Ἡ καταστρατήγηση τῆς συνοδικῆς ἀπόφασης τῆς ΚΠόλεως καὶ ἡ υἱοθέτηση τῆς πρακτικῆς τῆς *ἐθνοφυλετικῆς «Διασπορᾶς»* (sic) *σὲ βάση ἐκκλησιαστικῆς συνεδαφικότητας*

Δειγματοληπτικὴ Βιβλιογραφία

1. ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ ΜΙΑΣ, ΑΓΙΑΣ, ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους, Κέρκυρα, 1848, 107 σελ.
2. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΥΣ., *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων*, Ἀθῆναι, Φ. Τσιρώνης, ¹1910 καὶ ²1970, μη' +932 σελ.
3. IVANOFF-TRINADTZATY GERM., *L'Eglise russe face à l'Occident*, Paris, La Tunique déchirée/O.E.I.L., 1991, 336 σελ.
4. THILS GUST., *L'Infaillibilité pontificale (Sources-Conditions-Limites)*, Belgique, éd. J. Duculot, S.A., Gembloux (coll. Recherches et Syntheses, Section de Dogme), 1969, 265 σελ.